

FaceTime a Farmer - En kvalitativ fallstudie om videosamtal mellan skolklasser och lantbrukare

Bild: Emil Bengtsson.

Av: Malin Holm, Linnéa Rohlin, Ella Råhlén, Kajsa Bruhn & Emil Bengtsson

Beställare: Karin Carlsson, Hushållningssällskapet Västra

Handledare: Helena Nordström Källström, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land

SAMMANFATTNING

FaceTime a Farmer (FTF) är ett pedagogiskt initiativ som startades av den brittiska lantbrukaren Tom Martin och Linking Environment and Farming (LEAF) i England 2017. Under hösten 2019 har Hushållningssällskapet i samarbete med LEAF startat upp projektet i Sverige. Syftet med FTF är att genom videosamtal minska avståndet mellan konsument och lantbrukare. Den här rapportens syfte är att undersöka om metoden FTF uppfyller syftet och målet, samt hur metoden kan användas för att genomföra ett framgångsrikt samtal.

Resultaten ska användas som ett handledningsverktyg för lantbrukare och lärare.

Två grundskoleklasser och två lantbrukare träffades två gånger vardera där projektgruppen närvarade hos båda parter vid alla fyra tillfällena. De huvudsakliga faktorerna för ett framgångsrikt samtal som har identifierats är kommunikation mellan lantbrukare och lärare, ett överenskommet ämne som ska behandlas under samtalet, att läraren hjälper till att leda samtalet, samt att eleverna har förberett frågor och att lantbrukaren tydligt visar det den berättar om. Några fallgropar som identifierats var att eleverna satt för långt bort från mikrofonen för att frågorna skulle höras, dålig tacksägelse och tidsbrist hos lärarna. Vår slutsats av detta projekt är att FTF har potential att öka barns och ungas förståelse för livsmedelskonsumtion och i förlängningen minska avståndet mellan konsument och lantbrukare.

ABSTRACT

FaceTime a Farmer (FTF) is a pedagogic initiative that was founded by the British farmer Tom Martin in collaboration with Linking Environment and Farming (LEAF) in England 2017. The autumn of 2019, Hushållningssällskapet joined forces with LEAF and together introduced this project in Sweden. The main objective of FTF is to reduce the distance between consumers and farmers using video calls. The purpose of this project report is to investigate if video calls as a method can fulfil the objectives with FTF, as well as examine if the method can be used as a mean for a constructive conversation between the earlier mentioned parties. The results from this report should be used as a tool for guidance to both the farmers and the teachers.

Two elementary school classes and two farmers met each other through video calls two times respectively. The project group was present at all four occasions. The main contributing factors for a successful dialog according to our evaluation was communication between the teacher and farmer, an agreed subject of discussion, support from the teacher for facilitation of the dialog, prepared questions from the students and that the farmer clearly shows what he or she is explaining. The main obstacles identified with FTF were that the students were too far from the microphone and as a result their question was not heard by the farmer, poor internet connection and a shortage of time by the teacher. Our overall conclusion of this project is that FTF has the potential to improve children's and adolescent's knowledge of food production, and eventually reduce the gap between consumers and farmers.

PROLOG

När bilen rullar in på gården står det en traktor med plog redo att åka iväg ut mot fältet. Lantbrukaren kommer mot bilen och möter upp mig och vi hälsar. Det är mulet och fuktigt i luften. Platsen på gården känns lugn, rofylld och det doftar höst. Jag frågar lantbrukaren om hon har appen färdig och om hon har några frågor. Hon förklarar att hon laddat ner den och hon känner sig ganska säker på att hon förstår hur man använder den. Vi pratar igenom lite om att hon ska tala om gården lite generellt och vad de odlar för att sedan övergå till att prata om fåren.

Samtidigt i ett klassrum ett par mil bort strömmar elever in från rasten. På tavlan i klassrummet står det "Facetime a Farmer". Flera elever vänder sig till läraren, som väntar in klassen, och frågar om det nu är dags för facetime. Det är stimmigt och eleverna springer runt i klassrummet innan de sätter sig vid sina bänkar. De ska samtidigt ha fruktstund under samtalet. Vi får först presentera oss kort om varför vi är där och eleverna verkar ganska nyfikna. Sedan sätter vi oss längst ned i klassrummet. Läraren kopplar upp samtalet och eleverna visas på skärmen varpå en elev vänder sig till läraren och utbrister "Man ser sig själv!" och sedan vinkar för att synas mer på bilden. Efter några signaler svarar lantbrukaren och kommer upp på skärmen. Hon börjar med att presentera sig och redan efter de första sekunderna är det flera elever som viftar ivrigt med handen för att få ordet att säga något till lantbrukaren. Är ni redo? frågar lantbrukaren tillslut och eleverna skriker ut ett rungande "JAA!".

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

BAKGRUND OCH PROBLEMFÖRMULERING	3
SYFTE OCH MÅL.....	4
METOD	4
<i>Genomförande</i>	4
<i>Observation</i>	5
<i>Analys av insamlat material</i>	5
<i>Kritiska reflektioner</i>	5
RESULTAT OCH ANALYS.....	6
<i>Reflektioner från elever, lärare och lantbrukare</i>	6
<i>Fallgropar</i>	7
<i>Förberedelser</i>	8
<i>Framgångsfaktorer</i>	9
DISKUSSION OCH SLUTSATS	10
REFERENSER	11
BILAGA 1	12

BAKGRUND OCH PROBLEMFÖRMULERING

I takt med att världens befolkning beräknas växa till över 10 miljarder människor innan år 2050, förväntas även den globala efterfrågan på mat stiga med nära 50 procent. Det här ökade produktionskravet på jordbruket kan leda till högre utsläpp av växthusgaser, avskogning, markdegradering samt konkurrens om naturresurser (FAO, 2017). Samtidigt fortsätter världens länder att urbaniseras, något som leder till förändrad livsmedelskonsumtion vilket i sin tur påverkar livsmedelsproduktionen (ibid.).

Livsmedelsproduktionen och jordbruket spelar en viktig roll i att uppnå flera av FN:s hållbarhetsmål bland annat genom att minska sin belastning på miljön och att bidra till minskad hunger och fattigdom (UN, 2019). För att konsumenten ska göra medvetna val av livsmedel som tar hänsyn till klimatet, djurens och människornas hälsa behövs det mer kunskap om hur produktionen ser ut idag (Jordbruksverket, 2018).

Det finns i nuläget en oro för att svenska ungdomar saknar kunskap om jordbruket och hållbar livsmedelskonsumtion och -produktion (LandLantbruk, 2019). Internationella studier har visat att skolbarns kunskap om livsmedel och lantbruk är begränsad, samt att bilden av landsbygden skiljer sig mycket åt mellan barn (Dillon et al. 2003). En metod som kan öka barns och ungdomars kunskap om livsmedelsproduktion och lantbruk är FaceTime a Farmer (FTF). Det är ett pedagogiskt initiativ som startades av den engelska lantbrukaren Tom Martin tillsammans med organisationen Linking Environment And Farming (LEAF) i England för två år sedan. Med FTF möjliggörs möten på distans mellan lantbrukare och skolelever genom videosamtal. Samtalen är korta, ca 10 minuter, och är tänkta att hållas med regelbundna intervall, förslagsvis en till två gånger per månad, med hjälp av videosamtalstjänster som FaceTime, Skype, Facebook Messenger, Google Duo eller liknande. Målen med FTF är att minska avståndet mellan stad och land, producent och konsument, samt att stärka kunskapen om livsmedelsproduktion och intresset för den gröna näringen.

Metoden ska ses som ett komplement till fysiska gårdsbesök, inte som en ersättning. På så sätt fungerar FTF som en pedagogisk plattform där eleverna kan följa lantbrukarens arbete året runt för att få ökad kunskap om hur mat produceras. Metoden passar både barn och ungdomar, men riktar sig framförallt till elever i grundskolan.

Hushållningssällskapet har påbörjat ett samarbete med LEAF för att introducera FTF i Sverige, med förhoppning att fler lantbrukare och lärare ansluter sig till projektet. Det saknas dock kunskap utifrån svenska förutsättningar om hur lantbrukare och lärare kan utveckla ett bra samarbete, samt hur metoden

kan användas för att etablera ny kunskap. Vi har därför i detta projektarbete fått uppdraget av Hushållningssällskapet Västra, Skaraborg och Värmland att inleda och utvärdera nya FTF-samarbeten.

SYFTE OCH MÅL

Det övergripande syftet med FTF är att minska avståndet mellan lantbrukare och konsumenter, samt att skapa en plattform där stad och land kan mötas. FaceTime a Farmer ska också utveckla kunskapen bland barn och ungdomar om livsmedelsproduktion och dess roll för hållbar utveckling. Ytterligare ett syfte är att väcka ett intresse hos elever att utbilda sig och arbeta inom den gröna näringen.

Det mål projektgruppen har med detta arbete är att för Hushållningssällskapetets räkning undersöka hur FTF fungerar i Sverige, och identifiera framgångsfaktorer och fallgropar med metoden. Resultatet ska sedan kunna användas som handledningsverktyg till lärare och lantbrukare. Projektets frågeställningar är:

1. Hur uppfyller metoden med videosamtal FTF:s syfte och mål?
2. Hur kan metoden användas för att genomföra ett framgångsrikt samtal?
3. Vilka fallgropar kan identifieras i FTF?

METOD

Nedan behandlas de metoder som använts för att kunna besvara projektets frågeställningar och uppnå syftet. För att besvara frågeställningarna behövdes insikt i lärarnas, elevernas och lantbrukarnas upplevelser och tankar om FTF. Därför valde projektgruppen att använda sig av både intervjuer och observationer, vilka beskrivs nedan. Intervjuer och observationer kan komplettera varandra och bidra till en mer deskriptiv fallbeskrivning och en djupare förståelse (Kajiser & Öhlander, 2011). I detta fall en djupare förståelse av FTF som metod. En kritisk reflektion av metodvalen och genomförande tas upp i slutet av kapitlet. Projektet tog ansats i den kvalitativa forskningsmetoden och baserades på fallstudier. Fallstudier kan användas för att undersöka verklighetsförankrade fenomen (Yin, 1994), vilket i detta fall var FTF-metodens funktion.

Genomförande

Projektet började med att kontakta lantbrukare och skolklasser. Två skolklasser från samma skola, en årskurs 3 och en årskurs 6, och två lantbrukare vilka samtalade med varandra via videolänk. Den geografiska avgränsningen valdes för att projektgruppen skulle kunna närvara på plats. Lantbrukarna hade olika typer av produktionsinriktningar, en fårproducent med kvighotell¹ och en mjölkproducent. Fokus på animalieproduktion bedömdes vara lättare då barn ofta har ett intresse för djur och för att det inte var säsong för växtodlingsproduktion under projektets tidsspann. Det var önskvärt att etablera kontakt med olika årskurser för att beskriva hur FTF kan skilja sig åt mellan elever i olika åldrar.

Därefter säkerställde projektgruppen att tid och resurser i form av teknisk utrustning. Lärare och skolklass förbereddes med hjälp av webbsidan för FTF, facetimeafarmer.se. De fick även information av projektgruppen om att använda Google Duo som samtalstjänst, efter rekommendation av projektbeställaren.

Innan mötet stämde lärare och lantbrukare av med varandra om tidpunkt för samtalet samt vad samtalet skulle behandla. Klassens föräldrar blev innan första mötet informerade om projektet genom en projektbeskrivning som skickades ut via läraren för att ge föräldrarna möjlighet att kontakta projektgruppen vid frågor. Projektgruppen var närvarande under träffarna både i klassrummet och hos lantbrukaren för att observera samtalet och sedan komplettera med intervjuer efteråt. Projektgruppen valde att dela upp sig och närvara på båda platser för att kunna observera samtalet från allas perspektiv. Varje klass samtalade med samma lantbrukare två gånger. Syftet med två möten var att kunna se hur samtalet och relationen

¹ Kontrakterad kviguppfoädnung där mjölkproducenten betalar dagshyra för varje kviga som vistas hos kviguppfoäderen (Hushållningssällskapet, 2010)

mellan lantbrukaren och klassen utvecklades. Väl på plats fördes dokumentation i form av intervjuer, observationer, anteckningar, fotografering och korta filminspelningar. Projektgruppen intervjuade även eleverna om deras upplevelser i mindre grupper och helklass efter överenskommelse med läraren.

Intervjumetod

Projektgruppen har använt semistrukturerad intervju som metod. Det innebär att en intervjuguide med ett antal förberedda frågor användes vilka projektgruppen ville beröra under intervjun (Bryman & Bell, 2015). Intervjuguiden formulerades med utgångspunkt i Hushållningssällskapets egna enkätfrågor för deltagare i FTF (se bilaga 1). En semistrukturerad intervjumetod ger den intervjuade personen en stor frihet att forma sina egna svar till frågorna (Bryman & Bell, 2015). Intervjufrågorna ställdes inte i en specifik ordning utan anpassades till konversationen. Vissa följdfrågor lades till under intervjun för att passa den specifika deltagaren och för att följa upp intressanta ämnen som togs upp. Det skapade utrymme för mer personliga svar och en djupare förståelse för hur videosamtalen kan genomföras på ett framgångsrikt sätt och vilka fallgropar som finns med FTF.

Observation

Vi valde observation som metod för att komplettera intervjun. Genom att observera kunde vi få ett ytterligare perspektiv som bidrog till en mer deskriptiv fallbeskrivning. Enligt Kaijser & Öhlander (2011) kan observation och intervju komplettera varandra som metoder, genom att få information om motiv och avsikter från det som observerats. Genom intervjuer och observationer kunde en djupare förståelse för händelserna erhållas. Observationerna lyfte fram aspekter som parterna själva kanske inte valde att berätta om, samtidigt som intervjun gav förklaringar till det som observerades. Detta gav högre trovärdighet till resultatet.

Vi observerade exempelvis hur läraren lät eleverna prata i små grupper precis innan samtalet med lantbrukaren. Sedan kunde projektgruppen ställa fördjupande frågor om detta i intervjun för att förstå lärarens avsikt med samtalen i små grupper.

Observation kan utföras genom att närvara i ett rumsligt avgränsat fält (Kaijser & Öhlander, 2011). I praktiken innebär det att observatören vistas på en plats i kortare eller längre tidsperiod, där den observerar vad som händer och deltar i aktiviteterna som en mer eller mindre distanserad medaktör. Observationen kan inkludera alla sinnen som ljud, doft, ljus, känsla och smak (ibid.). Under besökstillfällena noterades aktivt ljud, stämning, ansiktsuttryck och ljus. Observationer användes i två övergripande syften. Dels för att kunna bekräfta de olika parternas egna beskrivningar av videosamtalet, men även för att upptäcka detaljer som inte lyftes fram under intervjuerna. I klassrummet var det möjligt att följa interaktionen mellan deltagarna genom att observera både eleverna i klassrummet samt lantbrukaren via videosamtalet. Lantbrukaren talade i hörselkåpor, vilket gjorde att det som observerades på plats hos lantbrukaren var dennes rörelsemönster, vad lantbrukaren talade om och visade.

Analys av insamlat material

För att bearbeta materialet valde vi att göra en tematisk analys (Kvale, Brinkman & Thorell 2014). Det innebär att vi kategoriserade våra observationer och intervjuvar utifrån teman för att besvara våra frågeställningar. Till första frågeställningen kategoriserade vi materialet efter deltagarnas (det vill säga elevernas, lärarnas och lantbrukarnas) perspektiv. Till den andra frågeställningen hade vi två övergripande teman som vi sorterade materialet efter.

Dessa två teman var fallgropar och framgångsfaktorer, med subkategorierna förberedelser, tekniska aspekter och samtalsstruktur.

Kritiska reflektioner

Deltagarna i en kvalitativ fallstudie intervjuas och observeras för att ge en tydligare bild av det som ska undersökas (Bryman & Bell, 2015). En undersökning med intervjuer ger nya infallsvinklar jämfört med en enkätstudie. Om en kvantitativ metod hade använts, exempelvis enkätstudie, hade projektgruppen kunnat basera resultaten på fler svar. Det här används redan av Hushållningssällskapet för att utvärdera FTF, vilket var en av anledningarna till att projektgruppen beslutade att använda sig av kvalitativa fallstudier.

Intervjuer och observationer kan dock leda till att undersökningen blir subjektiv eftersom projektgruppens egna värderingar och tidigare erfarenheter kan påverka den insamlade empirin (Ibid.). Det betyder att projektgruppen behöver förhålla sig så objektiva som möjligt. Samtidigt är vi medvetna om att en kvalitativ fallstudie leder till en viss grad av subjektivitet eftersom fallstudien baseras på projektgruppens tolkning av observationer och intervjuer. Projektgruppens närvaro i klassrummet och hos lantbrukaren kan ha påverkat deltagarna genom att vi inte är en del av deras vardagliga miljö, vilket kan vara distraherande. Det bör understrykas att rapporten baseras på för få samtal för att kunna dra definitiva slutsatser om FTF som metod, men den kan visa på hur metoden kan fungera och användas som ett underlag för mer omfattande studier.

RESULTAT OCH ANALYS

I detta avsnitt kommer resultaten i studien redogöras genom att lyfta fram vad som observerats under videosamtalen, samt reflektioner från eleverna, lärarna och lantbrukarna.

Reflektioner från elever, lärare och lantbrukare

Elevernas samlade upplevelser om FTF var att det var ganska kul och intressant att få se gården och veta hur lantbrukaren arbetar. De var bland annat förvånade över hur mycket jobb lantbruket innebär och att den ena lantbrukaren bara var ledig var tredje helg. Vissa elever berättade att de inte reflekterat över kopplingen mellan jordbruk och hur maten hamnar i butiken. Något nytt och särskilt intressant för eleverna i årskurs 6, som samtalade med mjölkproducenten, var att de fick se mjölkroboten och lära sig att kalven separeras från kon. Flera elever uttryckte att de tidigare trott att kor mjölkas för hand. Efter första samtalet verkade det finnas intresse av att se mer av bland annat maskinerna, kalvarna och mjölkroboten. När eleverna efter samtalet fick beskriva något de var förvånade över så en elev att produktionen var så utvecklad. Under det andra videosamtalet på mjölkgården berättade lantbrukaren mer ingående om hur mjölkroboten fungerar. Vid det här tillfället hade eleverna redan blivit introducerade till, och hade kunskap om att det är roboten som mjölkar korna från förra samtalet. Detta visar att eleverna lärt sig något efter de två samtalen där lantbrukaren kunde utveckla den kunskap som introducerades i första samtalet.

I årskurs 3, som samtalade med fårproducenten, tyckte eleverna under första videosamtalet att det var särskilt spännande att lantbrukaren hade så många djur. Många följdfrågor ställdes för att försöka räkna ihop alla djur hon hade totalt. När lantbrukaren berättade var det många som tittade på varandra och uttryckte "Oj!" i förvåning. En elev berättade efter samtalet att 200 får lät som väldigt mycket. Eleverna visade mycket engagemang under samtalet genom att vilja ställa många frågor och de reagerade ofta verbalt på det lantbrukaren berättade. Efteråt verkade det som att de flesta tyckte att samtalet var roligt, men att det också blev lite tråkigt när det pågick för länge och att det blev svårt att sitta still. På frågan om lantbrukaren berättade något som de inte visste innan svarade en elev att den inte visste att lantbrukarens man inte jobbade på gården, och flera elever höll med. Det märktes att de var förvånade över hur mycket jobb det är som lantbrukaren behöver göra och började diskutera hur hon gör för att klara av allt arbete. Båda lärarna var positivt inställda till metoden och ansåg att den bidrog med ett nytt inslag i undervisningen, dels genom sättet att använda datorn och att kommunikation med lantbrukaren sker i realtid.

Läraren i årskurs 6 beskrev att de flesta har en del förkunskaper kring lantbruket, bland annat tack vare omgivningarna runt skolan där det finns nötkreatur, grisar och höns.

Samtidigt menade läraren att videosamtalet med lantbrukaren ändå bidrog med mycket ny information i och med att det var en mjölkgård med betydligt större drift än de gårdar som ligger i närheten av skolan. Läraren från årskurs 3 beskrev FTF-sessionerna enligt följande:

Ett jättebra sätt att väcka nyfikenhet om ett ämne som man kan jobba vidare med, man har ju inte alls samma förutsättningar att väcka en nyfikenhet, som bara när hon [lantbrukaren] kallade in hunden och visade fåren. Det är något som jag aldrig skulle klara av i ett klassrum att göra på det viset.

Läraren beskrev att FTF som pedagogiskt verktyg väckte en nyfikenhet som inte kan förmedlas på något annat sätt och betonar att denna nyfikenhet är viktig att fånga för att sedan arbeta vidare med. Läraren från klass 6 beskrev liknande erfarenhet efter första mötet. Hon menade att hon aldrig skulle kunna förmedla det som lantbrukaren bidrog med. Hon jämförde även upplevelsen med att titta i en bok eller på ett YouTube-klipp och beskrev det som häftigt. Just att informationen förmedlades i realtid. På frågan om metoden tillför något svarade läraren: "Oja, i och med att vi har det här i vår läroplan med digitalisering och att vi ska använda olika digitala verktyg så är det här [FTF] ju verkligen bra". Hon berättade att den information som togs upp i samtalet skulle kunna följas upp med uppgifter i till exempel matematik, biologi eller teknik. Exempelvis skulle man kunna arbeta vidare med kons juver och fyra magar i biologin och prata mer om traktorn inom teknikundervisning.

Läraren beskrev dock att hon saknade spontana följdfrågor under samtalet. Hon förklarade att när lantbrukaren säger något så skulle hon direkt vilja fråga "Vad händer då?" eller "Hur blir det då?". Här finns ett avstånd som bromsar samtalet då läraren menade att eleverna inte riktigt vågar avbryta lantbrukaren och fråga. Hon trodde att om lantbrukaren varit på plats i klassrummet kanske det hade varit annorlunda.

Utmaningarna i att få till en bra dialog mellan eleverna och lantbrukarna beskrevs av båda lärarna. Bortsett från tekniska problem som att lantbrukaren hade svårt att höra elevernas frågor då de satt långt från mikrofonen, beskrev läraren från årskurs 3 efter första samtalet att eleverna ville dela med sig för mycket av egna erfarenheter under samtalet. Läraren beskrev att det ska bli spännande att se i fortsättningen hur man kan arbeta fram en dialog där eleverna når fram till lantbrukaren samtidigt som det blir givande frågor. Han menade att de nu är för små och lätt försvinner in i sin egen värld och vill berätta om sina upplevelser, vilket inte ger så mycket till de andra. Läraren tror att man kan undvika detta genom att prata med eleverna innan om hur man ställer frågor och att kanske avsätta en tid efter samtalet där de får utrymme att berätta om egna upplevelser. Till andra samtalet observerades en utveckling på detta samspel mellan lantbrukaren och eleverna. Läraren förklarade följande efteråt:

Som jag nämnt tidigare tycker jag att samtalet var mycket mer dynamiskt, tycker även att lantbrukare hade tagit till sig av min feedback och filmade och pratade om det vi såg. Jag tycker det gjorde stor skillnad för hur fokuserade eleverna var.

Läraren från årskurs 6 beskrev andra utmaningar med att få till ett utvecklande samtal. I årskurs 6 är eleverna så pass stora, i glappet mellan att vara barn och tonåring, vilket gör att de tänker att det måste vara en bra fråga. Det måste vara en klok och viktig fråga, vilket gör att de hämmar sig själva. Här går det att märka en skillnad mellan årskurserna i mötet med lantbrukaren. Lärare från årskurs 3 beskrev att detta inte är ett problem då eleverna är i den ålder då de inte lärt sig att vara blyga ännu.

En reaktion från en av lantbrukarna var att FTF var "Smidigt och superbra". Hon menade att det är en möjlighet att nå ut till staden och minska avståndet mellan stad och land. Det är även ett bra verktyg att förmedla kunskap om hållbarhet och självförsörjningsgrad, och ett enkelt sätt att visa vad en lantbrukare gör. Vidare menade hon att det är en stor fördel att det är live och att det finns möjlighet att ställa frågor direkt. En annan reaktion från båda lantbrukarna var att det är viktigt att barn lär sig var maten kommer ifrån och hur det går till när den produceras. Detta för att de ska känna sig trygga med det de äter och att de i framtiden blir medvetna konsumenter. Lantbrukarna tyckte att det stundtals var svårt att filma sig själv och prata samtidigt som de gick runt, och att det var svårt att veta hur de skulle filma för att det skulle bli bra för eleverna i klassrummet. Lantbrukarna sa att FTF är ett bra verktyg som visar vad en lantbrukare gör och nyanserar den vinklade bild som media ibland ger av produktionen. Andra träffen tyckte lantbrukarna att det var lättare att hålla i samtalet och vi observerade att det var mer avslappnat.

Fallgropar

Likt alla pedagogiska verktyg har FTF en del fallgropar som behöver adresseras. Dessa utmaningar kan vara av olika slag varav några behandlas här nedan. Det här är inte en komplett lista över FTF-metodens utmaningar, utan endast de som denna projektgrupp har identifierat. Troligen skulle fler hinder hittas i takt med att metoden FTF prövas i större utsträckning. Fallgropar som identifierats av projektgruppen har delats in i subkategorierna förberedelser, teknik och samtalsstruktur.

Förberedelser

Vi hade svårt att få kontakt med skolor som var intresserade av att delta i projektet, medan det var enklare att upprätta kontakt med intresserade lantbrukare. Detta anser vi kunna vara en följd utav att lärare redan har ett ansträngt arbetsschema där det kan vara svårt att boka in ytterligare aktiviteter. Detta behöver dock inte vara ett problem som består för FTF utanför detta projektarbete, då det finns en matchningsportal åtkomlig online där tanken är att tillgängliga lärare och lantbrukare ska kunna anmäla sitt intresse. Lärare som inte har ett lika ansträngt schema som de vi var i kontakt med kan ha enklare att navigera till denna portal, troligen behövs någon form av marknadsföring för att uppnå detta. Ett annat hinder som kan uppkomma i det begynnande stadiet av FTF är bristande kommunikation mellan lärare och lantbrukare när kontakten väl är upprättad. Baserat på intervjuer gjorda med lantbrukarna tyckte de att läraren ibland kom med förslag på vad de ska visa eleverna väldigt nära in på själva sessionen och lite förberedelsestid fanns.

Teknik

Vissa utmaningar med FTF är av teknisk karaktär, till exempel dålig mobiltäckning. Detta var något som noterades i vissa FTF-samtal, framförallt i början av samtalet. Det tog ofta cirka 40 sekunder efter samtalet påbörjats tills att video- och ljudkvaliteten blev god. Möjligen kan andra videosamtalstjänster fungera bättre med avseende på detta. Ytterligare ett tekniskt hinder var att det ofta var svårt för lantbrukaren att höra elevernas frågor, på grund av att flera av eleverna satt långt ifrån datorns mikrofon. Detta är sannolikt inget problem med färre och/eller yngre elever då det är lättare att samla alla barn nära datorn i klassrummet.

Detta problem kan lösas genom att koppla in en extern mikrofon i datorn som har bättre ljudupptag och/eller är mobil, men detta tar bort poängen med FTF till viss del då konceptet bygger på att ingen ny utrustning ska behövas köpas in för samtalen. En passande lösning är således att eleverna går fram till datorn och ställer sin fråga, något vi observerade under den andra träffen i årskurs 6. Detta sker dock på bekostnad av dynamiken i samtalet - det blir inte lika naturligt om eleven måste förflytta sig i klassrummet för att ställa sin fråga. En annan lösning till detta är att läraren alltid befinner sig vid datorn under samtalet och upprepar frågorna eleverna ställer, men även detta sker på bekostnad av samtalets dynamik. En mellanhand mellan avsändaren och mottagaren riskerar att reducera känslan av att ha direkt kontakt mellan elev och lantbrukare, samt att det finns risk för att elevens fråga eller budskap i viss mån förvrängs. Det här observerade vi då läraren ibland rättar språkliga fel eller helt enkelt formulerar om elevernas fråga när de upprepar den för lantbrukaren.

Samtalsstruktur

Vi observerade områden med förbättringspotential inom samtalsstrukturen mellan lantbrukare och elever vid FTF-sessionerna. Ett av dessa var att lantbrukaren ibland använde ord som troligen är för avancerade för elever på låg- och mellanstadiet, till exempel fackord som "homogenisering" och "juver", samt icke-fackliga termer som "kvantitet". Vi tror att elevernas intresse blir större om lantbrukaren är noga med att förklara sådana ord på ett pedagogiskt sätt så att samtliga elever förstår vad vederbörande pratar om. Då lantbrukaren är van vid att prata i facktermer tänker kanske han eller hon inte på att dessa ord kan vara svåra för skoleleverna. Av den här anledning är det viktigt att läraren bryter in och förklarar, alternativt ställer frågor, om ett sådant svårt ord så att alla elever förstår innebörden. En av lärarna föreslog själv att hon skulle kunna skriva upp orden och sedan förklara dem för eleverna när samtalet är slut. Även vid tillfällen då lantbrukaren ställer för komplexa frågor till eleverna anser vi att läraren bör gå in och balansera samtalet. Ett exempel på en avancerad fråga är "*Varför tror ni att jag tycker kor är så viktigt mer än att de ger mjölk?*". Lantbrukaren syftade då på djurens roll inom naturbete för att främja den biologiska mångfalden vilket i förlängningen ger resiliens mot klimatförändringar. Här är det nog bra om läraren går in och förklarar alla samband och begrepp för att säkerställa att eleverna förstår och fortsätter vara engagerade i samtalet.

Ytterligare en utmaning med samtalsstrukturen var att samtalen ofta drog ut på tiden. Fler av FTF-sessionerna blev 20 - 30 minuter långa, vilket kan jämföras med de 10 - 15 minuter som rekommenderas enligt FTF:s instruktioner. Detta behöver dock inte vara ett problem som en av lärarna sa: "*Så länge barnen är fokuserade är detta inget problem*". Att hålla eleverna fokuserade kan sannolikt dock vara ett problem i de yngre årsklasserna, särskilt då lantbrukaren står still och pratar utan att visa något samtidigt. Detta var något vi observerade i årskurs 3 då vissa elever började sysselsätta sig med andra aktiviteter eller på andra sätt visade att de förlorat fokus. Vi uppfattade dock inte att eleverna i årskurs 6 förlorade koncentrationen även om samtalet drog ut på tiden. Längre samtal är därför troligen inte ett lika stort

problem som det kan vara för yngre årskurser.

Vidare noterade vi att vissa av eleverna i årskurs 6 verkade vara obekväma och/eller ovana vid att vara med på video. Detta uppfattade dock projektgruppen minska något vid andra samtalstillfället, möjligen fortsätter detta att minska allt eftersom FTF-mötena fortskrider. Det vore positivt om elevernas obekvämheter/ovana minskar eftersom detta kan påverka samtalsklimatet negativt i den mening att eleverna inte vågar ställa sina frågor och interagera med lantbrukaren. Vi i projektgruppen var förvånade över att eleverna reagerade på att se sig själva på skärmen, vi trodde alla att de var vana vid detta från videosamtal från andra tillfällen. I årskurs 3 däremot var det ingen elev som uttryckte att det var obekvämt att se sig själv på video, de verkade dock tycka att det var lite spännande då de satt och viftade ofta till kameran för att se sig själva.

Framgångsfaktorer

Som pedagogiskt verktyg har FTF flera olika möjligheter att nå goda resultat, vilka kan delas in på samma sätt som i avsnittet ovan om fallgröpar. Det bör även här understrykas att det enbart är de framgångsfaktorer som projektgruppen identifierat, och potential till att identifiera fler framgångsfaktorer troligen finns om en mer omfattande studie skulle utföras. De framgångsfaktorer som har identifierats av projektgruppen har delats in på samma sätt som i avsnittet ovan om fallgröpar, i subkategorierna förberedelser, teknik och samtalsstruktur.

Förberedelser

Det var viktigt att göra förberedelser innan samtalet för att få till ett så bra möte som möjligt. Något som möjliggjorde ett strukturerat och lärorikt samtal var att läraren och lantbrukaren hade kommunicerat med varandra tidigare för att bestämma om vad samtalet skulle handla om och hur lång tid det skulle ta. Vi upplevde även att ifall eleverna fick förbereda sig genom att tänka ut egna frågor innan samtalet blev det lättare för dem att ställa frågor och behålla fokus. Att formulera ett tema eller samtalsämne innan videosamtalet satte rammar för samtalets struktur, vilket skapade förutsättningar för en god dynamik i samtalet. Om temat var för brett fanns det risk för att eleverna inte kunde begränsa sig till samtalet och till sist förlorade fokus vilket ledde till att de inte blev delaktiga i samtalet.

Teknik

Under videosamtalen använde lantbrukaren telefon med trådlösa hörselkåpor med mikrofon för att stänga ute ljud från omgivningen och för att kunna höra eleverna bra. Mikrofonen på hörselkåporna gjorde även att eleverna hörde lantbrukaren tydligt. Det var även viktigt att eleverna befann sig nära den mikrofon de talade i för att samtalet skulle flyta på så naturligt som möjligt. Många mobiltelefoner är idag utrustade med kamera på både fram- och baksidan, vilket möjliggör för lantbrukaren att både filma sig själv och det vederbörande har framför sig. Att lantbrukaren filmade både sig själv och det som fanns framför denna upplevde vi gjorde samtalet mer personligt. Det är även viktigt att lantbrukaren vet om var det finns god mottagning på gården för att samtalet inte ska bli hackigt eller få sämre bild, eftersom det kan variera beroende på om man står på gårdsplan eller i ett stall där täckningen kan skifta.

Samtalsstruktur

Det är viktigt att lantbrukaren är pedagogisk och kan förmedla den kunskapen vederbörande besitter, samt kan bemöta elevernas frågor på ett lärande sätt. Det innebär att samtalet skapar ett rum där eleverna kan ställa frågor och inte är rädda för att en fråga är dålig eller dum. För att behålla elevernas fokus är det bra att lantbrukarna i inledningen av samtalet, eller när de vill fånga elevernas intresse kan använda sig av ja- eller nej-frågor. Det har vi sett sporrar eleverna och får dem att tänka till och fokusera. Det som är särskilt positivt med ja- eller nej-frågor är att det endast krävs ett kort svar, inte en mening som behöver formuleras och vara uttänkt. På så sätt skapas engagemang hos eleverna som att de blir ivriga att svara på lantbrukarens frågor. Detta skapar i sin tur en trivsamt stämning mellan klassen och lantbrukaren. I samtalet gäller det att lantbrukaren använder både fram- och bakkameran för att det skulle ge samtalet mer dynamik, visa både sig själv samt vad de ser framför sig så att eleverna kan ta del av det. Det är även viktigt att lantbrukaren filmar nära det objekt som ska visas för eleverna så att de kan se detta tydligt. Till exempel observerade vi ena lantbrukaren visa upp sin traktor utifrån och hoppade sedan in så att eleverna fick se traktorn inifrån samt "åka" med i. Det vi sett som underlättar samtalen mellan lantbrukare och elever är att samtalet flyter på bättre om antingen en lärare eller en elev står nära datorn där mikrofonen finns för

annars får lantbrukaren svårt att höra vad eleverna säger. Vi observerade under samtalet med årskurs 3 att det fungerade bra när läraren styrde eleverna om vem som fick ställa en fråga till lantbrukaren, eftersom de annars har svårt att hålla igen eller prata en i taget.

DISKUSSION OCH SLUTSATS

Utifrån våra intervjuer med lantbrukare, lärare och elever samt observationer konstaterar vi att metoden FTF är en intressant mötesplattform mellan elever och lantbrukare, och kan fylla en funktion både som läromedel i klassrummet och som informationskälla för ny kunskap om hur mat produceras. Redan under första mötet visade och berättade lantbrukaren om sådant som eleverna inte visste eller hade tänkt på tidigare och detta kunde sedan vidareutvecklas under det andra samtalet. Utifrån de samtal som ingått i det här projektarbetet kan vi bekräfta att eleverna fått en ökad kunskap om lantbruket och livsmedelsproduktionen. Vi bedömer att FTF är ett bra alternativ eller komplement till fysiska gårdsbesök vid begränsningar som ansträngda ekonomiska förutsättningar, tidsbrist, smittskydd eller allergier. Vid ett gårdsbesök skulle det dock bli mer naturligt för eleverna att prata direkt med lantbrukaren. Under intervjuerna uttryckte lantbrukarna att FTF kan bidra till en mindre vinklad bild av lantbruket och balansera upp den bild som ges av media. Det bör dock noteras att den bild eleverna får av lantbruket via FTF även den kan anses vinklad då den presenteras ur lantbrukarens perspektiv. Något som skulle kunna göra det till en utmaning att få lantbrukare att engagera sig i FTF är att det inte utgår någon ekonomisk ersättning för tiden de spenderar på samarbetet. Det här är inget vi sett någon antydning till under projektet, men det kan vara något att ha i åtanke för det fortsatta arbetet med FTF.

Undersökningen visar att relationen mellan lantbrukare och elever, alltså producent och konsument, stärks. Lantbrukarna kunde exempelvis ställa frågor som behandlade elevernas konsumtionsvanor och sedan återkoppla det till sin produktion. I det andra samtalet med klass 6 frågade lantbrukaren om eleverna dricker mjölk och vad de tror att det går att tillverka för produkter utav mjölk, varpå eleverna nämnde exempel som glass och pannkakor. En elev frågade i första samtalet också om det gick att köpa gårdens mjölk på Ica Maxi i Uppsala, och lantbrukaren svarade att om det är Arlas ekomjolk så kan det vara mjölk som kommer från hennes gård. Detta är ett konkret exempel på hur gapet mellan lantbrukare och skolelever kan minska via FTF. Relationen mellan stad och land är något som vi inte har haft möjlighet att undersöka i tillräckligt hög grad för att kunna dra generella slutsatser. Detta på grund av att de deltagande klasserna tillhör en skola i stadsnära landsbygd där de flesta elever bor på landsbygden.

För att uppnå ett framgångsrikt samtal har vi sett är att det är viktigt att lantbrukare och lärare kan kommunicera. De behöver ha kommit överens om ett avgränsat tema för att upprätta en struktur i samtalet och kommunicera om detta i tid. Det möjliggör för eleverna att förbereda frågor samtidigt som lantbrukaren har en plan på vad som ska visas, vilket underlättar elevernas förståelse och deltagande. Att läraren föreslagit vad samtalet ska handla om för nära inpå mötet kan ha berott på projektgruppens pressade tidsschema. Det är även viktigt att lantbrukaren under samtalet tydligt filmar samtidigt som han eller hon förklarar om något specifikt på gården för att bibehålla elevernas fokus. Det är även till stor hjälp för samtalet om läraren hittar ett sätt att möblera klassrummet så att eleverna kommer närmare mikrofonen och kan prata direkt med lantbrukaren.

Vi har noterat skillnader i engagemanget mellan årskurserna vilket har påverkat samtalet. Vi tror att detta till viss del beror på elevernas ålder, vilket kan vara viktigt att ta hänsyn till för att skapa ett bra samspel mellan elever och lantbrukare. Som tidigare nämnt kunde det vara att eleverna inte vågade ta plats eller var för ivriga. För att överbygga dessa utmaningar tror vi utifrån vad vi observerat att läraren behöver ta en aktiv roll under samtalet i form av samtalsledare. Lantbrukaren leder innehållet i samtalet medan läraren ser till att eleverna får komma till tals och inte pratar i mun på varandra. Det innebär att läraren avbryter när det behövs och fördelar ordet. Läraren bör även avrunda samtalet om det drar ut på tiden, både för att undvika att tappa elevernas koncentration men också för att kunna lämna samtalet när det fortfarande finns engagemang hos eleverna, vilket kan bevara intresset inför kommande samtal.

Syftet med det här projektet har varit att inleda och utvärdera nya FTF-samarbeten. Vi har genom våra observationer och intervjuer kommit fram till slutsatsen att FTF är en innovativ metod som ökar barn och ungas kunskap och intresse för livsmedelsproduktion samt minska avståndet mellan producent och konsument. Den har även potential att fungera som en plattform där stad och land kan mötas. För att

uppnå detta behövs engagemang både hos lärare, lantbrukare och elever. Även samtalsstruktur och fungerande teknik är väsentligt. Vi bedömer att metoden även kan användas inom andra branscher för pedagogiska ändamål.

REFERENSER

- Andersson, J. & Aldén, L. (2019). Många unga är okunniga om jordbruket. *LandLantbruk*, 17 mars. Tillgänglig: <https://www.landlantbruk.se/debatt/manga-unga-ar-okunniga-om-jordbruket/> [2019-09-26]
- Andersson, L. (2010). *Kvighotell - Samarbetet mellan Mjolkproducent och Rekryteringsuppfödare*. Skara: Hushållningssällskapet. (Hushållningssällskapet Skaraborg Rapport, 2010:1) Tillgänglig: http://hushallningssallskapet.se/wp-content/uploads/2015/05/2010_1_kvighotell_samarbete_mellan_mjolkproducent_rekryteringsuppfodare.pdf [2019-10-04]
- Bryman, A. & Bell, E. (2015). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Andra uppl. Stockholm: Liber.
- Dillon, J., Rickinson, M., Sanders, D., Teamey, K. & Benefield, P. (2003). *Improving the Understanding of Food, Farming and Land management Amongst School-Age Children: A Literature Review*. London: Department of Education and skills. (Research report 422). Tillgänglig: <http://www.growingschools.org.uk/Resources/Downloads/NfER%20Kings%20College%20Research%20Report%202003.pdf> [2019-10-21]
- FAO. (2017). *The Future of Food and Agriculture - Trends and Challenges*. Rome: FAO. Tillgänglig: <http://www.fao.org/3/a-i6583e.pdf> [2019-10-21]
- Jordbruksverket. (2018). *Hållbar Produktion och Konsumtion av Mat*. (2018:17) Tillgänglig: https://www2.jordbruksverket.se/download/18.1f1adf26163dc588f3e133ea/1528440029934/ra18_17v2.pdf [2019-09-26]
- Kvale, S., Brinkmann, S. & Torhell, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- United Nations (2019). *Sustainable Development Goals*. Tillgänglig: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs> [2019-09-26]
- Yin, R.K. (1994). *Case Study Research: Design and Methods Second Edition*. 2. Uppl. Thousand Oaks: SAGE Publications.

BILAGA 1

Intervjufrågor till lantbrukaren (första träffen):

1. Vilka förberedelser gjorde du inför samtalet med läraren?
2. Hur upplevde du samtalet?
3. Vad tyckte du om FaceTime a Farmer som pedagogiskt redskap? Vad funkade bra och vad var svårt? Vilka möjligheter ser du med FTF utifrån din verksamhet?
4. Har något i kontakten med eleverna överraskat dig? Vad i så fall?
5. Fick du fram det du hade tänkt dig?
6. Tyckte du att något inte fungerade som det var tänkt? Förbättringsförslag?
7. Upplevde du någon skillnad i samtalet under det andra tillfället jmf. med det första?

Intervjufrågor till lantbrukaren (andra träffen):

1. Vilka förberedelser gjorde du inför samtalet med läraren?
2. Hur har kontakten med läraren fungerat? Behöver du mer stöd?
3. Hur upplevde du samtalet?
4. Vad funkade bra och vad var svårt?
5. Har något i kontakten med eleverna överraskat dig? Vad i så fall?
6. Fick du fram det du hade tänkt dig?
7. Tyckte du att något inte fungerade som det var tänkt? Förbättringsförslag?
8. Upplevde du någon skillnad i samtalet under det andra tillfället jmf. med det första?

Intervjufrågor till läraren (första träffen):

1. Vilka förberedelser gjorde du inför samtalet med lantbrukaren?
2. Vad tyckte du om FaceTime a Farmer som pedagogiskt redskap? Vad är det detta tillför som inte kan förmedlas på något annat sätt? Vad funkade bra och vad var svårt? Vilka möjligheter ser du med FaceTime a Farmer i din undervisning?
3. Har något i kontakten med lantbrukaren överraskat dig? Vad i så fall?
4. Hur följdes samtalet med eleverna upp efteråt?

Intervjufrågor till läraren (andra träffen):

1. Hur följdes samtalet med eleverna upp efteråt?
2. Hur har du följt upp samtalet med lantbrukaren?
3. Vilka förberedelser gjorde du inför samtalet med lantbrukaren? Hur harkontakten med lantbrukaren fungerat? Kände du att du behövde mer stöd?
4. Vad tyckte du om samtalet idag?
5. Har något i kontakten med lantbrukaren överraskat dig? Vad i så fall?
6. Vad tycker du att lantbrukaren kan tänka på i samtalen?
7. Upplevde du någon skillnad i samtalet under det andra tillfället jmf. med det första?
8. Har du tänkt på hur du kan tillämpa det som togs upp idag i klassrummet? Funkade det bättre idag? Var det något som är svårt?

Intervjufrågor till eleverna (första träffen):

1. Vad tyckte ni om det här? Vad var roligt? Varför?
2. Vad har ni sett?
3. Har ni lärt er något ni inte visste innan?
4. Vad vill ni se nästa gång?

Intervjufrågor till eleverna (andra träffen):

1. Vad har ni sett? Vad såg ni mer?
2. Hur kändes det den här gången jämfört med första gången?
3. Hur kändes det att se er själva på skärm?
4. Vad tyckte ni om det här? Var det svårt?
5. Har ni lärt er något ni inte visste innan?
6. Har ni tänkt något på hur maten blir till när ni varit med och handlat?